

POLISI IAITH A LLYTHRENNEDD YSGOL TUDNO

Cydlynnydd Iaith a Llythrennedd : Siân Opie

Categori Iaith yr Ysgol (Diffiniad o'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn unol â Llywodraeth Cymru) :

CATEGORI 4 : Saesneg yn bennaf gyda defnydd sylweddol o'r Gymraeg

Dyma ddyfyniad o lyfryn Dogfen Wybodaeth Sir Conwy 2014/2015 :

<p>Ysgol sy'n bennaf yn Saesneg el chyfrwng ond gyda defnydd arwyddocaol o'r Gymraeg. Categori 4</p>	<p>Mae disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn derbyn meysydd dysgu yn y ddwy iaith ond gyda mwy o bwyslais ar y Saesneg. Yn y cyfnod Iau, defnyddir y Gymraeg ar Saesneg wrth ddysgu ond mae mwy o bwyslais ar Saesneg. Defnyddir Cymraeg fel cyfrwng dysgu neu addysgu ar gyfer rhwng 25% a 50% o'r cwricwlwm cynradd o ben i ben.</p>	<p>Permit iaith neu llythrennedd besymydol yr ysgol gan gyd-dedun llythrennedd yr ysgol. Defnyddir y ddwy iaith i gyfathrebu gyda disgyblion ac yng ngweinyddiaeth yr ysgol. Rhoddir blaenoriaeth uchel i greu elfos Cymraeg. Mae'r ysgol yn cyfathrebu â rhieni yn y ddwy iaith.</p>	<p>Y disgyblion cyffredin yw y bydd disgyblion yn trsgwyrddo i ddarpariaeth uwchradd Saesneg el chyfrwng ond bydd ganddynt sgiliau uwch Cymraeg fel all iaith. Bydd rhai disgyblion yn medru dilyn nifer cyfyngedig o bynciau trwy gyfrwng y Gymraeg ar lefel uwchradd lle cynigir hyn.</p>
--	--	---	---

Datganiad Cyffredinol

Sylfaenwyd y polisi hwn ar ofynion Cwricwlwm Cymru 2008 (Cymraeg a Saesneg, a'r Fframwaith Sgiliau) a'r Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd ac hefyd ac ar yr arfer dda sy'n bodoli eisoes mewn ysgolion.. Dylid addysgu rhaglen astudio pob cyfnod allweddol i'r mwyafrif helaeth o'r disgyblion sydd yn y cyfnod allweddol, a hynny mewn ffordd sy'n briodol a chydawns â'u datblygiad a'u galluedd.

Mae iaith a llythrennedd yn ddylanwad unigryw yn natblygiad plentyn ac yn sylfaen pob dysgu ac addysgu. Braint disgyblion yn yr ysgol hon yw gallu manteisio ar gyfoeth dwy iaith a dau ddiwylliant ynghyd â'r cyfle i ddatblygu yn addysgol a chymdeithasol trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Seilir y polisi hwn ar bolisi iaith cyffredol yr Awdurdod, ac ar Gynllun Addysg Gymraeg yr Awdurdod, yn ogystal ag ar ofynion statudol a chanllawiau'r Cwricwlwm Cenedlaethol.

Mae meithrin agwedd gadarnhaol tuag at y ddwy iaith yn greiddiol i weithredu'r polisi hwn. Felly hefyd yr angen am godi ymwybyddiaeth disgyblion o'u treftadaeth ac o natur y Cwricwlwm Cymreig. Yn ogystal, dylid defnyddio medrau trawsieithu/sgiliau deuol, er mwyn datblygu'r ddwy iaith fel bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall. Dylid meithrin ymwybyddiaeth disgyblion o'r elfennau gwahaniaethol yn y ddwy iaith a'r elfennau hynny sy'n debyg ynddynt trwy fanteisio ar gyfleoedd i gyfeirio atynt pan fo'n briodol.

Amcan y polisi hwn yw gosod seiliau a fydd yn sicrhau hyfedredd mewn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg i gyfathrebu; mae hyn yn cwmpasu medrau llafaredd, darllen ac ysgrifennu a chyd-ddibyniaeth y medrau hyn. Yn y dysgu a'r addysgu mwyaf effeithiol, cânt eu cydblethu wrth i'r disgyblion ymateb i symbyliadau amrywiol.

Mae llythrennedd yn y FfLIRh yn cyflwyno llafaredd, darllen ac ysgrifennu fel tri modd iaith ar wahân, pob un â'i amrywiaeth ei hun o sgiliau. Fodd bynnag, mae pob un yn dibynnu i raddau helaeth ar ei gilydd. Ein nod fel ysgol bob amser, fydd i addysgu'r sgiliau iaith hyn mewn ffordd **integredig** fel bod pob un yn ategu ei gilydd. Mae sgiliau llythrennedd a rhifedd ynddynt eu hunain yn gydgyssylltiedig. Mae'n holl bwysig bod y gwaith o ddatblygu llythrennedd – llafaredd, darllen ac ysgrifennu ar draws y cwricwlwm – yn gysylltiedig â'r gwaith o ddatblygu rhifedd a bod llinynnau, elfennau ac agweddau'r FfLIRh yn gydgyssylltiedig yn gyffredinol.

LLAFAREDD

Amcan Cyffredinol

Datblygu gallu disgyblion i wrando ac ymateb yn briodol ac yn effeithiol i ystod o symbyliadau, gan gynnwys y cyfryngau clywedol, clyweledol, gweledol ac aml-gyfrwng; siarad yn hyglyw, ynganu'n glir a goslefu'n briodol; dysgu cyfathrebu gyda chynulleidfaoedd gwahanol mewn amrywiaeth o sefyllfaoedd ac i wahanol bwrpasau; ac i ddatblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau.

Amcanion Penodol

SGILIAU: Datblygu gallu disgyblion i:

- wrando a gwylio'n astud, gan ymateb yn ymestynnol i ystod eang o gyfathrebu;
- nodi a dilyn pwyntiau allweddol drwy holi a chyflwyno sylwadau, gan ddatblygu ymateb i eraill a dysgu trwy eu llafar;
- gyfathrebu'n glir ac yn hyderus, addasu eu llafar i'r gynulleidfa a'r diben, a defnyddio ystum, goslef a chywair yn briodol er mwyn ennyn diddordeb y gwrandawr;
- fod yn ymwybodol o gonfensiynau cymdeithasol sgwrsio a thrafod;
- ddefnyddio amrywiaeth o batrymau brawddegol a geirfa yn fanwl gywir, gan gynnwys terminoleg sy'n cynnig modd iddynt drafod eu gwaith;
- yn y Gymraeg – defnyddio iaith goeth,
- yn y Saesneg – cyfnodau penodol e.e. yn ystod gwersi iaith wrth weithio ar y cyd gydag ysgol leol
- deall pryd mae angen defnyddio iaith safonol, ac adnabod a defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol; yn y Gymraeg – adnabod gwahaniaethau tafodieithol
- gwerthuso eu perfformiadau llafar a drama eu hunain ac eraill, gan estyn eu dealltwriaeth o sut i wella ac addasu geirfa, cystrawen, tôn, cyflymdra ac arddull fel yn briodol.

YSTOD: Datblygu sgiliau disgyblion drwy:

- weld a chlywed gwahanol bobl yn siarad, gan gynnwys pobl gyda gwahanol dafodieithoedd
- profi ac ymateb i symbyliadau a syniadau amrywiol: gweledol, clywedol, clyweledol, electronig, ac ysgrifenedig
- cyfathrebu i wahanol ddibenion, e.e. cyflwyno gwybodaeth, mynegi barn, esbonio syniadau, holi, cyfleu profiadau personol a dychmygus, darbwyllio, dadlau, cyflwyno, archwilio ac ystyried syniadau mewn llenyddiaeth a'r cyfryngau
- siarad a gwrando yn unigol, mewn parau, mewn grwpiau ac fel aelodau o'r dosbarth
- defnyddio gwahanol dulliau i gyflwyno syniadau, gan gynnwys TGCh, e.e. dulliau drama, trafod a dadlau

- fynegi eu hunain yn hyderus, yn glir ac yn briodol i amrywiaeth o gynulleidfaoedd;
- defnyddio eu gwybodaeth o ieithoedd (Cymraeg, Saesneg ac ieithoedd eraill) i ddatblygu eu hyder ieithyddol
- cymeryd rhan mewn gweithgareddau sy'n canolbwyntio ar eiriau, eu tarddiad a'u hystyr, dewis ac effaith geiriau.
- asesu ar gyfer dysgu drwy ddefnyddio cwestiynu a thrafod, meini prawf llwyddiant, adborth llafar (ac ysgrifenedig) a hunan asesu ac asesu cyfoedion.

DARLLEN

Amcanion Cyffredinol

Datblygu gallu disgyblion i ddarllen ystod eang o destunau anllenyddol a llenyddol, gan gynnwys testunau'r cyfryngau, gweledol/symudol a TGCh. Dylid sicrhau cyfleoedd iddynt ddarllen i wahanol bwrpasau gan gynnwys defnyddio strategaethau darllen i ddod o hyd i wybodaeth, eu dewis a'u defnyddio, ac i ymateb i'r hyn a ddarllenwyd. Dylid annog disgyblion i fwynhau darllen er diddordeb a bodddhad yn ogystal ag fel cyfrwng dysgu, ac i fyfyrion a gwerthuso'r hyn a ddarllenant.

Amcanion Penodol

SGILIAU: Datblygu gallu disgyblion i:

- ddatblygu eu sgiliau darllen mecanyddol o fewn rhaglen gytbwys a chydlynol;
- ddatblygu eu gallu i ddarllen ar goedd gyda rhuglder, cywirdeb, dealltwriaeth a mwynhad;
- ddarllen mewn gwahanol ffyrdd i wahanol ddibenion, gan gynnwys:
 - cip ddarllen, llithr ddarllen, a darllen yn fanwl
 - rhagfynegi
 - defnyddio cyd-destun a gwybodaeth o iaith i ganfod yr hyn sydd ymhlyg mewn testun
 - gwahaniaethu rhwng ffaith a barn, gogwyddo a gwrthrychedd yn yr hyn a ddarllenant/wyliant
 - cymryd rhan yn flynyddol yn y Cwis Llyfrau;
- adnabod a deall nodweddion gwahanol genres o ran iaith, trefniadaeth, strwythur a chyflwyniad au defnyddio yn drawsgwricwlaidd;
- ystyried yr hyn a ddarllenant/wyliant, gan ymateb ar lafar ac mewn ysgrifenedig i syniadau, geirfa, arddull, chyflwyniad a threfniadaeth delweddau ac iaith, a gallu dewis tystiolaeth i ategu eu barn;
- defnyddio amrywiaeth o strategaethau priodol i chwilio am wybodaeth, gan gynnwys TGCh;
- adfer a choladu gwybodaeth a syniadau o ystod o ffynonellau gan gynnwys deunyddiau mewn print, gweledol, clywedol, cyfryngol, TGCh a drama mewn perfformiad;
- defnyddio'r wybodaeth a gawsant o ddarllen er mwyn meithrin eu dealltwriaeth o strwythur, geirfa, gramadeg ac atalnodi, a sut mae'r rhain yn egluro ystyr;
- yn y Gymraeg darllen, ailddarllen a dwyn i gof yr hyn a ddarllenwyd ac ailadrodd y darnau y cafwyd blas arnynt; dysgu darnau ar y cof;
- ystyried sut mae testunau'n newid pan gant eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd.

YSTOD: Datblygu sgiliau disgyblion drwy:

- eu hannog i fod yn ddarllenwyr brwd, annibynnol a myfyrgar;
- gynllunio cyfleoedd a phrofiadau iddynt ddarllen ar eu pennau eu hunain a gydag eraill;
- brofi ac ymateb i ystod eang a chynyddol heriol o destunau sy'n cynnwys:
 - gwybodaeth, testunau cyfeirio a thestunau anllenyddol eraill, gan gynnwys deunyddiau mewn print, deunyddiau cyfryngol, deunyddiau a delweddau symudol a deunyddiau yn seiliedig ar gyfrifiaduwr;
 - barddoniaeth, rhyddiaith a drama sy'n destunau traddodiadol a chyfoes;

- testunau sydd â dimensiwn Cymreig a thestunau o ddiwylliannau eraill;
- ddarllen/gwyllo darnau a thestunau cyflawn:
- sy'n gynyddol heriol ac sy'n ehangu persbectifau, yn estyn sgiliau meddwl, dealltwriaeth ddeallusol, moesol ac emosiynol
- sydd gydag amrywiaeth o nodweddion ieithyddol, strwythur a threfn ac wedi eu hysgrifennu ar gyfer gwahanol ddibenion a chynulleidfaoedd
- sy'n dangos ansawdd ac amrywiaeth wrth ddefnyddio iaith
- sy'n adlewyrchu amrywiaeth cymdeithas yr unfed ganrif ar hugain
- sy'n adlewyrchu'r deunydd darllen a ddewisir gan ddisgyblion unigol.

YSGRIFENNU

Amcanion Cyffredinol

Datblygu gallu disgyblion i ddefnyddio'r iaith ysgrifenedig i gyfathrebu'n effeithiol mewn amrediad o ffurfiau, gan addasu arddull a chynnwys i anghenion cynulleidfa a phwrpas, a'u hannog i wneud hynny'n greadigol, yn ddychmygus a chyda ymrwymiad gan drefnu eu syniadau a gwybodaeth ac i ysgrifennu'n gywir.

Amcanion Penodol

SGILIAU: Datblygu sgiliau disgyblion i:

- ddefnyddio nodweddion arferol testunau llenyddol ac anllenyddol yn eu hysgrifennu eu hunain, gan addasu eu harddull i gydweddu â'r gynulleidfa a'r diben;
- defnyddio ystod o batrymau brawddegol, a'u cysylltu'n gydlynol a datblygu'r gallu i ddefnyddio paragraffau'n effeithiol;
- defnyddio ystod o atalodi i egluro'r ystyr gan gynnwys atalnod llawn, ebychnod a gofynnod, coma, collnod, pwyntiau bwled, dyfynodau, defnyddio ysgrifennu fel cyfrwng i ddatblygu, trefnu a chyfathrebu syniadau;
- dewis a defnyddio ystod eang o eirfa yn fwyfwy manwl gywir, gan ddatblygu iaith goeth a chywir;
- defnyddio ffurfiau safonol ieithyddol: enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau berfau;
- datblygu ac ymestyn eu hystod o strategaethau er mwyn sillafu yn gywir gan gynnwys: defnydd o eiriadur; strategaethau ymarferol fel sillafau, patrymau a rheolau; ymchwilio i reolau a phatrymau sillafu er mwyn deall a chofio - 'Y Wal Sillafu'. Saesneg – gwaith cartref wythnosol – Cynllun Prim-Ed
- defnyddio'r eirfa a'r termau priodol i ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith pobl eraill;
- drafftio, golygu a gwella eu gwaith, gan ddefnyddio TGCh fel y bo'n briodol i:
 - gynnllunio, drafftio, adolygu, darllen proflenni, paratoi copi terfynol;
- cyflwyno eu gwaith yn briodol gan ysgrifennu'n rhwydd ac yn ddarllenadwy ac addasu i'r dasg; defnyddio nodweddion priodol patrwm a chyflwyniad, gan gynnwys TGCh.

YSTOD: Datblygu sgiliau disgyblion drwy:

- ymateb i dasgau penodol o fewn yr 'ardaloedd' yn y dosbarth

- **ysgrifennu i bwrpasau amrywiol** –i gynhyrchu a chyfleu syniadau; i ddifyrru, dychmygu, disgrifio, creu effeithiau ac ennyn diddordeb; i adrodd, hysbysu, cyfarwyddo, esbonio, darbwylllo, ac i draethu; i ddadansoddi ac archwilio syniadau a barn mewn llenyddiaeth ac yn y cyfryngau;
- **ysgrifennu ar gyfer ystod o gynulleidfaoedd go-iawn a/neu dychmygus;**

- ysgrifennu mewn ystod o wahanol ffurfiau e.e. stori, disgrifiad/portread, ymson, barddoniaeth, drama, nodiadau, llythyrau personol a ffurfiol, adroddiad papur newydd, adroddiadau ffurfiol, dyddiaduron, e byst, posteri a hysbysebion, ...
- ysgrifennu mewn ymateb i ystod eang o symbyliadau gweledol, clywedol, clyweledol ac ysgrifenedig.

Medrau Allweddol (datblygu meddwl, cyfathrebu, rhif a TGCh):

Ystyrir Cyfathrebu yn ran annatod o'r ddwy iaith – mae cyfleoedd i ymateb i'r fframwaith cyfathrebu yn yr adrannau sgiliau ac ystod uchod.

- Mae datblygu yn wrandawyr, siaradwyr, darllenwyr ac yn ysgrifennwyr yn rhoi cyfleoedd amrywiol i ddatblygu meddwl mewn cyd-destunau amrywiol. Dylai'r agweddau hyn fod yn ran annatod o ddatblygu sgiliau ac o brofiadau dysgu disgyblion yng nghyd-destun y ddwy iaith.

Datblygu TGCh:

- Defnyddia'r disgyblion eu medrau prosesu geiriau i wella ansawdd eu hysgrifennu drwy ddrafftio, golygu ac ailddrafftio gwaith.
- Cyfathreba'r disgyblion eu syniadau a'u gwybodaeth mewn amrywiaeth o ffurfiau, gan ystyried anghenion eu cynulleidfa.
- Defnyddia'r disgyblion offer sain a fideo yn fedrus i gofnodi a gwella eu gwaith llafar ac i ddatblygu eu gwybodaeth a'u defnydd o iaith, gan gynnwys ffurfiau iaith safonol lle bo'n briodol.
- Defnyddia'r disgyblion TGCh i adfer, cyfuno a chyflwyno gwybodaeth a geir o ystod o ffynonellau, gan gynnwys CD-Rom, tapiau sain a fideo wedi'u recordio ymlaen llaw.

Mynediad a Chyfleoedd cyfartal

Bydd staff yr ysgol yn gwneud eu gorau i sicrhau y caiff pob disgybl gyfle cyfartal i gyrraedd ei botensial yn y maes hwn. Bydd amgylchedd yr ystafell ddosbarth, ac amgylchedd yr ysgol yn gyffredinol yn hyrwyddo cyfleoedd cyfartal i bob disgybl a'i hawl i gael mynediad llawn i'r rhaglen astudio er mwyn ymateb i'w anghenion a rhoi cyfle iddynt ddatblygu eu sgiliau ieithyddol.

Lle bo'n briodol, ceir darpariaeth wahaniaethol er mwyn datblygu ac ymestyn disgyblion i'w llawn botensial gan roi sylw i'w sgiliau sylfaenol/allweddol.

Adolygydd : _____

Derbyniwyd gan y Llywodraethwyr: ____ / ____ / ____

Cadeirydd y Llywodraethwyr: _____

Pennaeth: _____

Dyddiad Ail Ymweld: _____